

II

(Oznámenia)

OZNÁMENIA INŠTITÚCIÍ, ORGÁNOV, ÚRADOV A AGENTÚR EURÓPSKEJ
ÚNIE

EURÓPSKA KOMISIA

OZNÁMENIE KOMISIE

Usmernenia týkajúce sa núdzovej pomoci EÚ pri cezhraničnej spolupráci v oblasti zdravotnej starostlivosti v súvislosti s krízou vyvolanou ochorením COVID-19

(2020/C 111 I/01)

1. Cieľ a rozsah pôsobnosti

Pre pandémiu ochorenia COVID-19 musia systémy zdravotnej starostlivosti v mnohých členských štátoch EÚ odolávať veľkému tlaku. Viaceré z nich sa obávajú, že nebudú mať k dispozícii dostatok lôžok na jednotkách intenzívnej starostlivosti. Zdravotnícki pracovníci sú prepracovaní a nedostatok pracovnej sily je čoraz vážnejším problémom v mnohých zdravotníckych zariadeniach. Viaceré krajiny žiadajú EÚ a ostatné členské štáty EÚ o núdzovú pomoc. Táto výzva na podporu sa už stretla s určitou odozvou. Ako príklad nedávnych regionálnych iniciatív v oblasti spolupráce nemocníc pri liečbe pacientov chorých na COVID-19 možno uviesť niekoľko nemeckých spolkových krajín a Luxembursko, ktoré ponúkli lôžka na jednotkách intenzívnej starostlivosti a nemocničnú liečbu pre talianskych a francúzskych pacientov, vďaka čomu sa podarilo zachrániť životy a uvoľniť kapacity zdravotníckych systémov pod tlakom. Ide o povzbudivý a dôležitý signál v duchu európskej solidarity. Vzhľadom na existenciu výnimočných núdzových situácií je koordinovanejší prístup k cezhraničnej zdravotnej starostlivosti ⁽¹⁾ odôvodnený.

Európska komisia vyzýva vnútroštátne, regionálne a miestne zdravotnícke orgány, aby v plnej miere:

- využívali existujúce štruktúry a mechanizmy spolupráce s cieľom pomôcť pacientom, ktorí potrebujú intenzívnu starostlivosť, ponúknutím dostupnej kapacity nemocničných lôžok a
- zapájali dostupných zdravotníckych pracovníkov, ktorí tvoria jadro našich systémov zdravotníctva, a umožnili im vymieňať si odborné znalosti a zručnosti v úzkej spolupráci so zdravotníkmi z zahraničia

v snahe znížiť preťaženosť zariadení zdravotnej starostlivosti v členských štátoch v núdzi, pokiaľ sa tým neohrozi fungovanie ich vlastných systémov zdravotnej starostlivosti.

Európska komisia sa v plnej miere zaväzuje pomáhať zdravotníckym orgánom:

- koordináciou požadovaných a ponúkaných **lôžok na jednotkách intenzívnej starostlivosti** pre pacientov a primerane kvalifikovaných zdravotníckych zamestnancov prostredníctvom Výboru pre zdravotnú bezpečnosť a systému včasného varovania a reakcie (EWRS),
- koordináciou a spolufinancovaním cezhraničnej **núdzovej prepravy** pacientov a primerane kvalifikovaných tímov zdravotníckych zamestnancov, keď členské štáty požiadajú o pomoc prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany,

⁽¹⁾ Cezhraničná zdravotná starostlivosť, ako sa vymedzuje v smernici o cezhraničnej zdravotnej starostlivosti, je zdravotná starostlivosť poskytovaná alebo predpísaná v inom členskom štáte, ako je členský štát, v ktorom je pacient poistený; netýka sa teda výlučne zdravotnej starostlivosti poskytovanej v susednom členskom štáte.

- zabezpečením zrozumiteľnosti, pokiaľ ide o **úhradu** nákladov na zdravotnú starostlivosť za ošetrovanie v inom členskom štáte v súlade s nariadeniami o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia,
- objasnením **opatrení v oblasti cezhraničnej mobility pacientov**: presun zdravotnej dokumentácie, kontinuita starostlivosti a vzájomné uznávanie lekárskeho predpisov v súlade so smernicou o cezhraničnej zdravotnej starostlivosti,
- nabádaním miestnych, regionálnych a vnútroštátnych zdravotníckych orgánov, aby využívali **dvojstranné a regionálne dohody**, ak existujú, a kontaktné miesta s cieľom odbremeniť jednotky intenzívnej starostlivosti v susedných regiónoch, kde ošetrojú pacientov s ochorením COVID-19,
- nabádaním členských štátov alebo špecializovaných mimovládnych organizácií, aby vysielali do zahraničia **primerane kvalifikované tímy zdravotníckych zamestnancov**.

2. Výbor pre zdravotnú bezpečnosť bude koordinovať cezhraničnú pomoc v oblasti zdravotnej starostlivosti

- Výbor EÚ pre zdravotnú bezpečnosť⁽²⁾ zložený zo zástupcov členských štátov, ktorému predsedá Komisia, podporuje výmenu informácií a koordináciu pripravenosti a reakcií na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia.
- Komisia bude prostredníctvom Výboru EÚ pre zdravotnú bezpečnosť a systému včasného varovania a reakcie uľahčovať koordináciu žiadostí o cezhraničnú pomoc v oblasti zdravotnej starostlivosti. Žiadosti o pomoc by sa mohli týkať lôžok na jednotkách intenzívnej starostlivosti, liečby a prevozu pacientov, ako aj primerane kvalifikovaných tímov zdravotníckych zamestnancov.
- Príslušný orgán členského štátu, ktorý potrebuje pomoc, upovedomí členské štáty a Európsku komisiu prostredníctvom EWRS. Kritériá, na základe ktorých možno požiadať o pomoc EÚ, určujú vnútroštátne orgány.
- Členské štáty, ktoré môžu poskytnúť pomoc, môžu na túto žiadosť reagovať prostredníctvom EWRS. Po prijatí ponuky spolupracujúce členské štáty koordinujú podporu priamo medzi sebou a podrobnosti danej podpory s nemocnicami.
- Komisia bude pravidelne aktualizovať súhrnnú tabuľku so žiadosťami a ponukou dostupnej pomoci a priebežne informovať Výbor pre zdravotnú bezpečnosť.

3. Núdzová preprava pacientov: koordinácia a spolufinancovanie

- Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie (ERCC) poskytuje 24 hodín denne a 7 dní v týždni službu, ktorá môže koordinovať a spolufinancovať potrebnú zdravotnícku prepravu.
- Keď členské štáty požiadajú o takúto pomoc, ERCC aktivuje mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany v súlade s jeho štandardnými postupmi⁽³⁾.

4. Úhrada liečebných nákladov pacienta v členskom štáte poskytujúcom ošetrovanie

- Krytie nákladov na zdravotnú starostlivosť sa bude riadiť nariadeniami o koordinácii sociálneho zabezpečenia⁽⁴⁾.
- Pacienti, ktorí si vyžadujú prevoz do nemocnice v susednom alebo inom členskom štáte poskytujúcom pomoc, by za normálnych okolností mali mať predchádzajúce povolenie od príslušnej inštitúcie sociálneho zabezpečenia. Tento postup však vzhľadom na pandémiu ochorenia COVID-19 a núdzovú situáciu nie je praktický.
- Komisia vyzýva členské štáty, aby v prípade pacientov, ktorí potrebujú naliehavú starostlivosť, zaujali pragmatický postoj a aby vzhľadom na núdzový stav, v akom sa nachádza celá verejnosť, zväzili všeobecné predchádzajúce povolenie s cieľom zabezpečiť krytie všetkých výdavkov, ktoré vzniknú prijímateľovi zdravotnej starostlivosti.
- Ako dostatočné sa odporúča, aby príslušný členský štát zabezpečil, že pacient bude mať doklad o poistnom krytí v čase prijatia do nemocnice, alebo aby sa uplatňovali akékoľvek iné praktické opatrenia, na ktorých sa príslušné členské štáty dohodnú. Toto usmernenie sa vzťahuje na naliehavú zdravotnú starostlivosť len v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19.

⁽²⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1082/2013/EÚ z 22. októbra 2013 o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia (Ú. v. ES L 293, 5.11.2013, s. 1.).

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en.

⁽⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. ES L 166, 30.4.2004, s. 1.).

- V prípade pacientov, ktorí majú naďalej prístup k nenaliehavej plánovanej zdravotnej starostlivosti, sa v zásade uplatňujú bežné postupy pre zdravotnú starostlivosť v inom členskom štáte ⁽⁷⁾.

5. Opatrenia v oblasti zdravotnej starostlivosti pre cezhraničných pacientov

- Členské štáty by mali poskytovať súhrnné údaje o pacientoch a elektronické predpisy prostredníctvom MyHealth@EU, ak tieto služby využívajú ⁽⁸⁾. Pacienti by okrem toho mali dostať kópiu svojej zdravotnej dokumentácie na uľahčenie ošetrovania v inom členskom štáte, ako aj následného ošetrovania doma.
- Zdravotnícke orgány možno budú musieť prijať ďalšie kroky na zabezpečenie kontinuity starostlivosti vzhľadom na možné rozdiely v liečebných protokoloch medzi štátmi.
- V súlade so smernicou o cezhraničnej zdravotnej starostlivosti ⁽⁹⁾ sa uplatňuje všeobecná zásada vzájomného uznávania lekárskeho predpisov.
- Národné kontaktné miesta pre cezhraničnú zdravotnú starostlivosť môžu poskytovať všeobecné informácie pre cezhraničných pacientov ⁽⁸⁾.

6. Cezhraničný voľný pohyb pacientov v rámci EÚ

- V prípade občanov EÚ sa naďalej uplatňujú pravidlá stanovené v smernici o voľnom pohybe ⁽⁹⁾. Pacientom, ktorí potrebujú naliehavú starostlivosť v zdravotníckom zariadení v inom členskom štáte, by sa nemal odopierať vstup, ak existujú dočasné kontroly na vnútorných hraniciach. Pacienti, ktorí cestujú do iného členského štátu na účely ošetrovania v rámci nenaliehavej starostlivosti, by si mali overiť, či môžu cestu zrealizovať aj napriek kontrole na hraniciach.
- Záchranne prepravné služby by mali mať prioritu v rámci dopravného systému (prostredníctvom „zelených jazdných pruhov“ ⁽¹⁰⁾) v súlade s usmerneniami k riadeniu hraníc vzhľadom na COVID-19.
- Je potrebné prijať vhodné bezpečnostné opatrenia pre ľudí identifikovaných ako osoby, ktoré predstavujú riziko pre verejné zdravie v súvislosti s ochorením COVID-19.

7. Cezhraničná spolupráca v oblasti zdravotnej starostlivosti v pohraničných regiónoch

- EÚ podporuje spoluprácu a integráciu systémov zdravotníctva v pohraničných regiónoch prostredníctvom svojich programov Interreg (t. j. sedem zón s organizovaným prístupom k cezhraničnej zdravotnej starostlivosti sa vytvorilo popri francúzsko-belgickej hranici; núdzové riadiace strediská v Dolnom Rakúsku, Juhočeskom kraji a Juhomoravskom kraji sú prepojené v reálnom čase s cieľom umožniť cezhraničné vysielanie sanitiek v rámci iniciatívy „Healthcross“; v Hornom Porýní na hranici medzi Francúzskom, Nemeckom a Švajčiarskom sa v rámci projektu TRISAN koordinujú činnosti zamerané na vytváranie sietí s cieľom zlepšiť zručnosti odborníkov v sektore zdravotnej starostlivosti).
- Viaceré projekty v regiónoch zapojených do iniciatívy Interreg v súčasnosti prispievajú ku koordinovanejšiemu prístupu k pandémie. V rámci projektu Euregio Mása – Rýn (NL/BE/D) v oblasti miest Maastricht, Aachen, Liege a Hasselt sa zriadilo stredisko trojstranného krízového riadenia (Osobitná skupina Corona). Cezhraničná nemocnica v oblasti Cerdanya (ES) medzi Francúzskom a Španielskom spolupracuje s francúzskymi nemocnicami v snahe vzájomne využívať kapacitu jednotiek intenzívnej starostlivosti a zamestnancov a zároveň spolupracuje s hraničnou políciou pri zaisťovaní prístupu pacientov a zdravotníckych pracovníkov.
- V záujme riešenia výziev spojených s pandemiou by mali členské štáty, regionálne a miestne orgány v maximálnej miere využívať flexibilitu, ktorú ponúkajú programy Interreg. Mnohé pohraničné regióny už v minulosti spolupracovali, a preto majú vytvorené štruktúry, a to aj v oblasti zdravia, ktoré by sa teraz mali v plnej miere využiť na vzájomnú pomoc v duchu európskej solidarity.

⁽⁷⁾ https://europa.eu/youreurope/citizens/health/planned-healthcare/index_sk.htm.

⁽⁸⁾ CZ, EE, FI, HR, LU, MT, PT. Podrobnejšie informácie sú uvedené na stránke https://ec.europa.eu/health/ehealth/electronic_crossborder_healthservices_sk.

⁽⁹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/24/EÚ z 9. marca 2011 o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti (Ú. v. ES L 88, 4.4.2011, s. 45.).

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/cross_border_care/docs/cbhc_ncp_en.pdf.

⁽⁹⁾ Smernica 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, nariadenie (EÚ) č. 492/2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie (Ú. v. ES L 158, 30.4.2004, s. 77.).

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20200316_covid-19-guidelines-for-border-management.pdf

8. Cezhraničná spolupráca zamestnancov v oblasti zdravotnej starostlivosti

Voľný pohyb zdravotníckych pracovníkov

- Je nevyhnutné, aby sa pracovníci vykonávajúci kritické úlohy mohli bezodkladne dostať na miesto určenia. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby zdravotnícki pracovníci mohli bezproblémovo prekračovať hranice, a umožniť im neobmedzený prístup do práce v zdravotníckom zariadení v inom členskom štáte ⁽¹¹⁾.

Tímy urgentnej zdravotnej starostlivosti

- Členské štáty alebo špecializované mimovládne organizácie môžu v reakcii na žiadosti o pomoc cezhranične vyslať primerane kvalifikované tímy zdravotníckych zamestnancov.
- Svetová zdravotnícka organizácia už akreditovala alebo práve uskutočňuje proces akreditácie ôsmich európskych tímov urgentnej zdravotnej starostlivosti, ktoré sa v reakcii na žiadosť budú môcť zapojiť do medzinárodnej pomoci pri riadení núdzových situácií prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Ich aktuálna kapacita je v súčasnosti obmedzená, keďže zamestnanci môžu byť vo väčšine prípadov už plne vyťažení v ich domovskej krajine. Európske tímy zdravotnej starostlivosti by sa však mohli rozšíriť po aktivovaní dodatočnej finančnej podpory EÚ.

Uznávanie odborných kvalifikácií v oblasti zdravotnej starostlivosti

- Mnohé zdravotnícke povolania, ako sú lekári so základnou lekárskou odbornou prípravou, niekoľko lekárskejších špecializácií, ako je pneumológia, imunológia alebo infektológia a zdravotné sestry vo všeobecnej zdravotnej starostlivosti podliehajú minimálnej harmonizácii podľa smernice o uznávaní odborných kvalifikácií ⁽¹²⁾. Pri dočasnom a príležitostnom poskytovaní služieb sa môže v prípade týchto odborníkov vyžadovať len jednoduché vyhlásenie bez toho, aby bolo potrebné čakať na rozhodnutie orgánov hostiteľského členského štátu. V prípade iných zdravotníckych povolaní sa môže uplatniť postup vzájomného uznávania, ak príslušné orgány považujú za potrebné porovnať obsah odbornej prípravy.
- V smernici o uznávaní odborných kvalifikácií sa stanovujú maximálne požiadavky na zdravotníckych pracovníkov, ktorí sa chcú pohybovať v rámci EÚ; členským štátom sa v nej neukladá povinnosť zaviesť obmedzenia, pokiaľ ide o postupy uznávania, a preto sa im nebráni v tom, aby uplatňovali voľnejší prístup k posudzovaniu prichádzajúcich zdravotníckych pracovníkov, či už na účely poskytovania služieb, alebo usadenia sa, napríklad upustením od požiadavky predchádzajúceho hlásenia a predchádzajúcej kontroly kvalifikácií alebo uplatnením kratších lehôt na spracovanie žiadostí, požadovaním menšieho počtu dokumentov, než je obvyklé, nevyžadovaním overených prekladov alebo netrvaním na kompenzačnom opatrení, ak sa hostiteľský členský štát domnieva, že neexistuje žiadne väčšie riziko pre bezpečnosť pacienta.
- Komisia môže poskytnúť ďalšie usmernenia k relevantným aspektom cezhraničnej mobility zdravotníckych pracovníkov.

Spoločné využívanie klinických poznatkov a odborných znalostí v EÚ: COVID19 CMSS (systém podpory klinického manažmentu ochorenia COVID19)

- Príslušným orgánom členských štátov a zdravotníckym pracovníkom sa odporúča, aby využívali COVID19 CMSS (systém podpory klinického manažmentu ochorenia COVID19) s cieľom zaistiť rýchlu výmenu poznatkov a skúseností medzi klinickými lekármi z celej EÚ a EHP, pokiaľ ide o manažment vážnych prípadov ochorenia COVID-19, môže získať prístup k systému webových konferencií, ako aj k podpore prostredníctvom osobitného asistenčného pracoviska, a to po zaslaní e-mailu na adresu SANTE-COVID-CLINICIANS-NETWORK@ec.europa.eu.

9. Finančná pomoc na cezhraničnú spoluprácu v oblasti zdravotnej starostlivosti

- EÚ poskytuje finančnú pomoc členským štátom v stave ohrozenia verejného zdravia prostredníctvom Fondu solidarity ⁽¹³⁾.

⁽¹¹⁾ Oznámenie o usmerneniach týkajúcich sa uplatňovania voľného pohybu pracovníkov – C(2020) 2051 final.

⁽¹²⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. ES L 255, 30.9.2005, s. 22.).

⁽¹³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/461 z 30. marca 2020, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 2012/2002 s cieľom poskytnúť finančnú pomoc členským štátom a krajinám rokujúcim o pristúpení k Únii, ktoré sú vážne postihnuté závažným ohrozením verejného zdravia (Ú. v. ES L 99, 31.3.2020, s. 9.).

- Výdavky na zdravotníctvo takisto patria medzi oprávnené výdavky v rámci štrukturálnych fondov pre krajiny a regióny a dodatočná flexibilita pri presunoch finančných prostriedkov sa poskytla v rámci koordinovanej hospodárskej reakcie na šírenie ochorenia COVID-19.
 - Dodatočné finančné prostriedky budú pravdepodobne čoskoro prístupné z rozpočtu EÚ prostredníctvom nástroja núdzovej podpory (IES) pod podmienkou schválenia rozpočtovými orgánmi. Očakáva sa, že z finančných prostriedkov poskytnutých prostredníctvom IES sa bude kryť cezhraničná spolupráca s cieľom zmierniť tlak na systémy zdravotníctva v najviac postihnutých regiónoch EÚ. Konkrétne preprava pacientov v núdzi do cezhraničných nemocníc, ktoré môžu ponúknuť voľnú kapacitu, výmena zdravotníckych pracovníkov, prijímanie zahraničných pacientov alebo iný druh vzájomnej podpory a budovanie dočasných zariadení zdravotnej starostlivosti.
-